

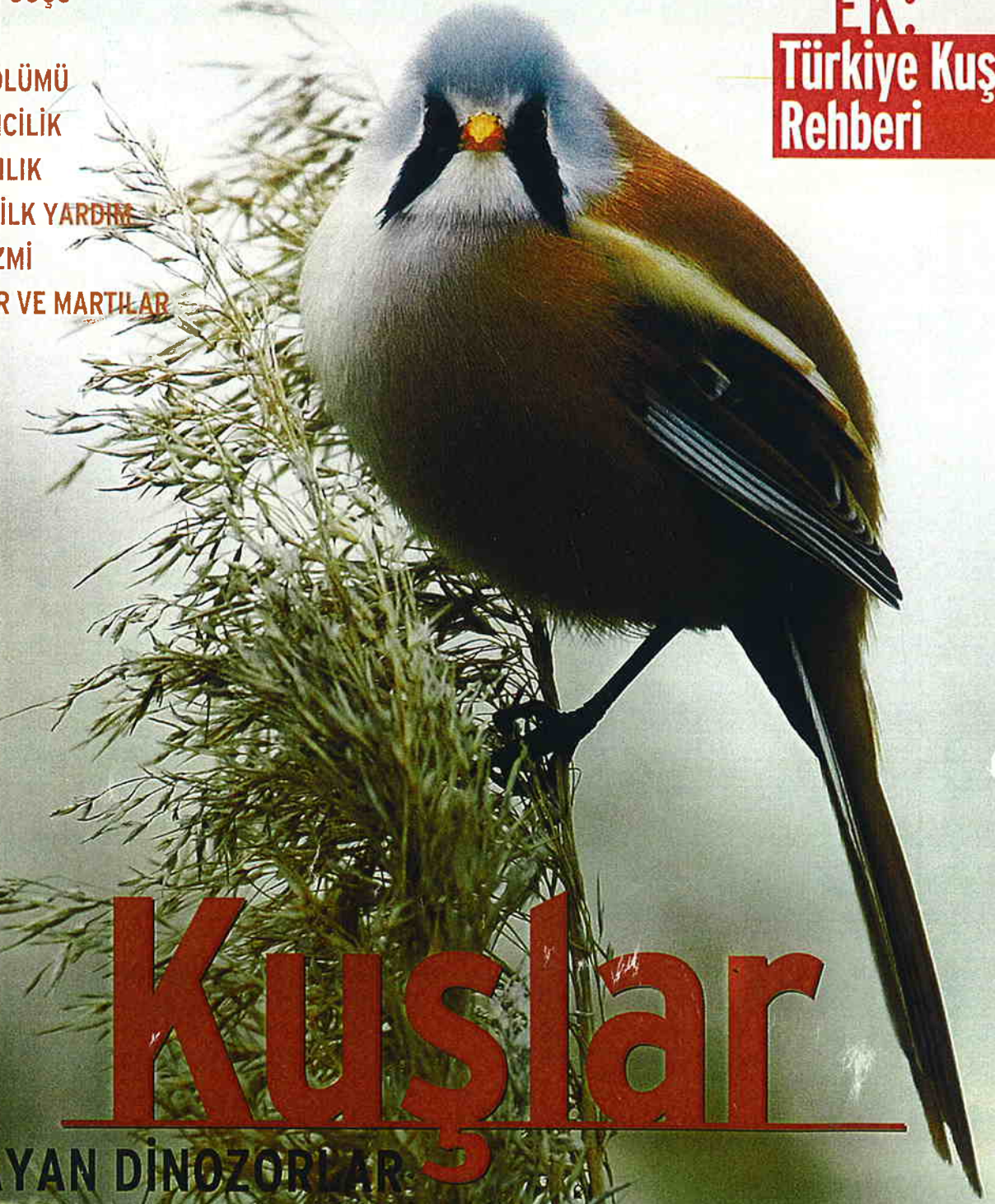
YEŞİL ATLAS

Sayı: 8 - ARALIK 2005

KUŞLARIN GÖÇÜ
KUŞ GRİBİ
AVCININ ÖLÜMÜ
GÜVERCİNCİLİK
ATMACACILIK
KUŞLARA İLK YARDIM
KUŞ TURİZMİ
KARGALAR VE MARTILAR

EK:
Türkiye Kuşları
Rehberi

Kuşlar

YAŞAYAN DİNOZORLAR

ISSN 1303-2852

Fiyatı: 7 YTL (7.000.000 TL)

NO: 2005 / 01

Doğa
İçin

Kuşların Ekolojik Önemi

Yazı: Çağan ŞEKERCİOĞLU

İnsanlar açısından kuşlar; bitkilerin üremesine yardım, böcek ve fare gibi zararlıları azaltma, doğal gübre sağlama ve hastalıkların önüne geçme gibi hizmetler sunarlar.

Özellikle tropik bölgelerde yaşayan binlerce kuş türü, bitkileri tozlaştırıp (gen aktarımı) ve tohumlarını dağıtmalarından (genlerin yayılması) dolayı, önemli bir genetik işleve sahiptirler. Çiçek özüyle beslenen sinek kuşları ve benzerleri, beslenmeleri esnasında bir bitkiden diğerine polen taşıyarak, bitkilerin tozlaşmasını ve üremesini sağlarlar. Yedikleri meyvelerin tohumlarını uzaklara taşıyarak, bitki türlerinin genlerini yayarlar. Yağmur ormanlarındaki en büyük ve en uzun ömürlü ağaçların birçoğunun iri tohumları, soyu hızla azalan büyük meyvecil kuşlar sayesinde yayılmaktadır.

Trofik hizmetlerle kastedilen, kuşların diğer canlıları yiyerek ekolojik dengeyi sağlamalarıdır. Böcek yiyen kuşlar birçok tarım zararlısını kontrol altında tutarlar. Bu kuşların elma, kahve, meşe ve diğer önemli bitkilere dadanan böceklerin zararını azaltarak ekonomik fayda sağladıkları bilimsel çalışmalarla ispatlanmıştır. Bunun yanında kuşlar sivri sinek gibi insan sağlığı için risk taşıyan birçok böceği de yerler. Bunun yanında, Türkiye'de sürekli katledilmelerine rağmen, birçok yırtıcı kuş, sıçan ve diğer kemirgenleri yiyerek çiftçimize büyük hizmetler sağlarlar. Yırtıcı kuşların yarattığı korku ortamı, hem sayıları çok artan güvercin gibi bazı şehir kuşlarını kaçırıp pisliklerinin birikmesini önler, hem de havaalanlarının civarında kuşların popülasyonlarını kontrol altında tutarak, uçaklar için tehlikeyi azaltır. Londra Belediyesi, Teksas San Antonio Belediyesi ve Amerikan Hava Kuvvetleri, sayıca patlamaya uğramış güvercin ve Kanada kazı (*Brantha canadensis*) gibi bazı kuşların uzaklaşmasını sağlayan eğitilmiş şahinleri uçurmaları için üç şirketin her birine senede 200 bin dolar vermektedir. Halbuki taciz edilmeseler, birçok yırtıcı kuş hem şehirde hem tarlalarda kendiliğinden çoğalıp, ekolojik görevlerini bedavaya gerçekleştirirler.

Kuşların diğer hizmetleri arasında, kuş gübresinin ekosistemlere fosfor, azot ve potasyum gibi önemli mineraller eklemesi, "ekosistem mühendisi" diye bilinen ağaçkakanlar ve arıkuşlarının oyup terk ettikleri delikleri birçok diğer canlının yuva

olarak kullanması ve hatta balıkçıların, balık çiftliklerinde çoğunlukla hasta ve ekonomik değeri olmayan balıkları yedikleri için, ekonomik değer taşıyan balıkların verimini arttırması sayılabilir.

Kuşların insanlık için önemi tartışılmaz faydası gerçekleştirdikleri sağlık hizmetleridir. Akbabalar hem leşleri hızla yiyerek, hem de diğer leş yiyen hayvanların leşleri bulmasını sağlayarak, doğanın çöpünü temizlerler. Hindistan'da son 10 yılda akbaba nüfusunun 20 ila 100 kat azalması sonucu, sokak köpekleri 20 kat artmıştır ve artan sıçanlar 1995'de bir kara veba salgınına yol açmıştır. Bu sal-

Küçük Akbalıkcıl

MELİH ÖZBEK

gında Hindistan'ın kaybı onlarca insan ve 2 milyar dolar olmuştur. Dünya kuduz ölümlerinin yüzde 60'ı burada gerçekleşmekte (yılda yaklaşık 30 bin ölüm) ve şarbon vakalarında artıştan korkulmaktadır. Ayrıca inançları gereği ölümlerini sadece akbabaların ortadan kaldırdığı bir Zerdüşt grubu olan Parsiler, akbabalar tükendiği için ölümlerini ne yapacaklarını bilememektedir.

Kuşların yok olması, hayatımızı çok daha renksiz ve sessiz kılmasının yanısıra, kuşların sağladığı birçok bedava doğal hizmetin de sonu demektir ■

Sulak alanların ayrılmaz parçası olan sulu kuşlarının nesilleri bu alanlar bozulup kirlenildikçe tehdit altında olmaya devam ediyor. Küçük akbalıkcılar sulak ekosistemlerdeki beslenme zincirinin önemli bir halkası.

(*) DR. ÇAĞAN H. ŞEKERCİOĞLU

STANFORD ÜNİVERSİTESİ, BİYOLOJİ BİLİMLERİ BÖLÜMÜ